

درس تاریخ معماری منظر

۳- منظر پردازی در تمدن‌های باستان

ب: باغ‌های معلق بابل

دکتر لادن اعتضادی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

گروه معماری منظر

۱۳۹۹

www.tarikhomamari.ir

مثالے از یک روش تحقیق

بر اساس تطبیق و تحلیل متون
تاریخے - افسانہ ای و اسناد باستان شناسے

www.tarikhomemari.ir

باغ‌های معلق بابل

موضوع میانهء افسانه و تاریخ
بر اساس:

« متون مقدس یهود و یک متن بابلی و چند متن یونانی »

در بارهٔ طرح و ساخت، نحوهٔ آبرسانی و آبیاری، محل و زمان دقیق آن
هنوز نظر قطعی وجود ندارد.

توصیفات از باغ‌های معلق بابل

■ باغ‌های معلق بابل به عنوان عجایب هفتگانه در منابع مختلف از آن‌ها یاد شده‌است. به گفته یونانیان و نیز یک کاهن بابلی این باغ‌ها در "بابل نوین" و سواحل فرات بنا شده بودند، اما هنوز محل و ساختار دقیق آنها معلوم نیست. علت نام گذاری را برخی نمود درختان آن از دور بر روی طبقاتی تراس مانند دانسته‌اند، که معلق بودن آنها را در آسمان به ذهن متبادر می‌کرده‌است. توضیح زیادی در مورد گیاهان و نحوه کاشت آنها وجود ندارد و تنها چیزی که به نظر می‌رسد این که به درختان و گیاهان سبز بیش از گل‌ها توجه می‌شده‌است.

■ برخی نظریه‌ها کاشت درخت در طبقات را نامیوس و علت نام گذاری را اشاره به گیاهان رونده‌ای می‌دانند که از تراس‌ها آویخته می‌شده‌اند و نام Hanging بر آن‌ها صدق می‌کند. برخی هم نام معلق با hanging را ترجمه‌ای غلط از یونانی دانسته‌اند در حالی که باغ‌ها مطبق بوده‌اند.

■ در هر صورت، منظر این باغ‌ها چه از بیرون و دور دست، چه از داخل شهر و از پایین به بالا و چه از بالای تک تک طبقات به پایین دل انگیز بوده‌است.

■ این باغ‌ها را برخی به سمیرامیس ملکه افسانه‌ای بابل و برخی به آمیتیس، ملکه تاریخی، نسبت داده‌اند.

پرسش‌های برای روشن شدن موضوع

- راویان و توصیفگران چه کسانی و در چه زمانی بوده‌اند؟
- داستان رایج کدام است؟
- موارد شک برانگیز کدامند؟
- اغتشاش اسامی سمیرامیس یا آمیتیس؟ هوخشتره یا سیزارس؟ بخت‌النصر یا سناخریب؟
- اغتشاش در مکان‌های مطرح شده " بابل نوین "؟ بابل یا نینوا؟ ساحل فرات یا دجله؟
- جستجوهای باستانشناسی در بابل چه می‌گویند؟
- ابهام در توصیفات از معلق بودن یا مطبق بودن این باغ‌ها.
- اسناد تاریخی چه پیشینه‌ای از باغ روی ارتفاع و نحوه آبرسانی و کاشت را نشان می‌دهند؟

آخرین نظریه چه می‌گوید؟

Hanging Gardens of Babylon, documents

منابع و راویان حدائق معلقی بابل

منابع یونانی:

پنج متن یونانی با استناد به منابع قدیمی تر در دست است:

۱- دیودوروس ۶۰ تا ۳۰ پیش از میلاد.

۲- مورخان لشگراسکندر دو قرن بعد، با دیدن خرابه‌های بابل.

۳- کوئینتوس روفوس کرتیس مؤلف کتاب "تاریخ اسکندر"

قرن ۱ میلادی

۴- استرابو ۲۱ میلادی به استناد منبعی از قرن ۴ پ.م.

۵- جوزپوس ۱۰۰ میلادی.

۶- هرودت مشهورترین مورخ قرن پنجم پ.م. که در زمان

استیلای ایرانیان بر برخی نواحی یونان زندگی کرده‌است.

منابع محلی:

- منابع مذهبی اقوام منطقه:

- کتاب دانیال نبی IV

- قاموس کتاب مقدس

- متنی از یک کاهن بابلی در

حوالی سال ۲۹۰ پ.م.

چنانکه می بینیم، عمده

راویان حتی هرودت بسیار

بعد از واقعه فتح بابل شرحی

نوشته‌اند و از این رو به اعتبار

روایات می‌توان شک کرد.

داستان معروف بخت‌النصر

و

ساختن باغ‌های معلق در بابل

... حدائق مزبور منسوب به بخت‌النصر است (۶۰۴-۵۶۲ پ. م.) و گویند که وی باغ‌ها را برای زن خود سمیرامیس، بر تپه‌های مصنوع که به هیئت تپه‌های طبیعی می‌نمود بساخت، از آن‌رو که منشاء سمیرامیس کشوری کوهستانی بود...

... طول هریک از جوانب سطحه‌ها ۴۰۰ گام بود و در سطوح آن‌ها درختان بزرگ و گیاهان خوش منظر کاشته بودند...

(خلاصه از دهخدا)

حدائق معلقه بابل

سمیرامیس یا آمیتیس؟

در لغتنامه دهخدا، باغهای منسوب به سمیرامیس ملکه افسانه‌ای دوقرن پیش‌تر بابل با باغ‌های « آمیتیس » همسر بخت‌النصر خلط شده است. در عین حال به استناد هرودوت توصیفی از ابعاد و شکل باغ‌ها داده.

نقل قول هرودوت در ستون مقابل آنکاداره شده است.



حدائق معلقه سمیرامیس در بابل قدیم، یکی از عجائب هفتگانه جهان است؛ و حدائق معلقه هفت باغ یکی از بر دیگر منسوب به بابلیان در انجمن بساتین و باغات و چمن حدائق و جنات که هریک بهشت را بحقیقت از نزهت و خوشی چشم و چراغ است. (ترجمه محاسن اصفهان آوی).

— حدائق معلقه بابل؛ دسته‌ای از تقاض است که بشکل تل‌های مربع می‌باشد و تقریباً وسط توده عظیم تپه‌هایی که از شمال بجنوب قرار دارند، طول ساحل شرقی فرات را فرا گرفته است. این خرابه‌ها

از آن شهر باستانی بابل است و قصر بئرس نمرود در همین محل واقع است. حدائق معلقه^۳ مشهور متصل بقصر شاهی بوده است^۴ حدائق مزبور منسوب به نبوکدنصر (بخت نصر) دوم (۶۰۴-۵۶۲ ق. م) است. و گویند وی باغها را برای زن خود سمیرامیس^۵ بر تپه‌های مصنوع که بهیات تپه‌های طبیعی مینمود بساخت از آنرو که منشأ سمیرامس کشوری کوهستانی بود. این باغها از جمله عجائب سبعة عالم محسوب میگردد^۶ و دارای سطحه‌هایی بود که بستون تکیه داشت و روی آن، با هزینه بسیار درختان بلند نایاب

باغها را جا داده بودند^۷ بقول هرودتس باغهای معلق، مربع شکل بود و بواسطه طاقها تخمیناً به اندازه ۷۵ گام از سطح زمین ارتفاع داشت. طول هریک از جوانب آنها ۴۰۰ گام بود و در سطوح آنها همه نوع درختان بزرگ و گیاهان خوش منظر کاشته بودند و بعض درختان آن تناور گردیده قطرشان بدوازده گام می رسید^۸ یکم از چیزهای شایان توجه

خرابه‌های بابل، درختی کهن سال است که در صد قدمی مغرب محلی که مجسمه شیر را یافته‌اند دیده شده. این درخت که کیل^۹ تصویر آنرا منتشر کرده، گویند یکی از بقایای درختان حدائق معلقه است و آن بعقیده اینسورت^{۱۰} از انواع اثل (شوره گز)^{۱۱} می‌باشد^{۱۲}. (شماره هفت از دکتر معین ص ۱۹) و رجوع به عجائب سبعة شود.

فارغ از اشتباه نام دو ملکه، در فرهنگ دهخدا باید دقت کرد که منشأ سمیرامیس را کشوری کوهستانی یاد کرده‌است، بنابر تاریخ نیز آمیتیس همسر بخت‌النصر، فرزند پادشاه ماد از منطقه‌ای کوهستانی (زاگرس) بوده‌است.

۱- در یونانی Hódè لغت مردم صلون. (نشوء اللغة العربیة ص ۱۵۹). و آن را بموضوعهای آن تقسیم کرده گویند حدای اندوه و حزن، حدای ستایش و مدح، حدای جنگ و رزم، حدای مذهبی. (نشوء اللغة العربیة صص ۱۵۹-۱۶۰).
۲- متن رساله از نسخه چاپ ۱۲۷۲ افتاده و در آن چنین است: حدائق بیان او عتبی در اصل کتاب آورده است.

3 - Jardins suspendus.

۴- کتاب دیکال IV: ۱.

5 - Sémiramis.

۶- قاموس کتاب مقدس. ها کس. ترجمه فارسی ص ۸۷۲.

۷- تاریخ ملل شرق و یونان ص ۷۵.

۸- قاموس کتاب مقدس ص ۱۵۱-۱۵۲.

9 - Keppel. 10 - Ainworth.

11 - Tamarix Orientalis.

12 - M. Ferd. Hofer, L'univers. P.

232-233.

تحلیل متن دهخدا

- اشاره به نام سمیرامیس اشتباه برانگیز است.
- در برخی افسانه‌ها از "باغ‌های سمیرامیس" یاد شده که متعلق به قرن ۹ پ.م. بوده است و این افسانه با باغ‌های قرن ششم پ.م. یعنی زمان بخت‌النصر و آمیتیس خلط شده است.
- منابع فارسی مرجع برای دهخدا همه متکی به متون کتاب مقدس و یونانی هستند.
- نقل هرودوت چنان است که گویی باغ‌های معلق را دیده و شرحی از جزئیاتی می‌دهد که باستانشناسان اثری از آن‌ها نیافته‌اند.
- راویان براساس گمان، جای باغ‌های معلق را در میان تپه‌های باستانی کناره شرقی فرات که خرابه‌های بابل باستانی است ذکر می‌کنند.
- با اتکا به شرح کتاب مقدس راویان، زمان ساخت را اواخر قرن ششم پ.م. و دوره حکمرانی بخت‌النصر می‌دانند.

*نکته: باستانشناسان و مورخان دوره تجدید شکوفایی و پایتختی مجدد بابل را دوره بابل جدید یا "بابل نو" نام گذاشته‌اند.

در عین حال فرضی هست که «بابل نوین» به پایتختی دیگر اطلاق می‌شده است.

متن مقابل داستان بخت‌النصر و باغ‌سازی به خاطر همسرش آمیتیس دختر کیازارس (کیاکسار) را مطرح می‌کند ولی طرح را مسبوق به سابقه باغ‌ها قدیمی‌تر یعنی باغ سمیرامیس می‌داند. (قرن ۹ یا ۱۰ پ.م.)

به عقیده مورخان سمیرامیس یک شخصیت افسانه‌ای است که برخی کوشش دارند او را ملکه تاریخی متعلق به قرن ۹ پ.م. قلمداد کنند و معلوم نیست باغ‌های سمیرامیس تا چه اندازه واقعیت داشته‌اند.

متن همچنین به استرابو و کوینتس روفوس کرتیس مورخان یونانی اشاره می‌کند، اما منبع افسانه سمیرامیس و باغ‌هایش مشخص نیست.

تاریخ ساخت باغ توسط بخت‌النصر، قرن هفتم پ.م. و تاریخ باغ‌های سمیرامیس قرن دهم دگر شده است.

باغ‌های معلق بابل که متعلق به قرن هفتم ق.م.

بوده است. طبق گفته مورخین، نبوکد نصر دوم (۵۶۲ - ۶۰۵

ق.م.) پادشاه بابل، این باغ‌های معلق را در نزدیکی قصرش در شمال شرقی شهر بابل و در سواحل رود فرات در وسط دشتی معمولی برای شادی همسرش آمیتیس، از طایفه ماد، ساخت.

آمیتیس دختر Cyazares (پادشاه ماد، ۵۸۵ - ۶۲۵ ق.م.) بود و

دچار دل‌تنگی برای کوه‌های جنگلی سرزمین مادریش شده بود.

این باغ‌ها به سبک باغ‌های ملکه سمیرامیس، همسر سامیسات

پنجم، پادشاه بابل در آغاز قرن دهم ق.م. بودند و بر ساختمانی

به مساحت صد و سی فوت مربع مستقر شده بودند و از

سکوهایی تشکیل شده بودند که اختلاف سطح داشتند. این باغ‌ها

و روش آبیاری خاص آن‌ها

در زمان خود خارق‌العاده بودند. این روش آبیاری می‌توانست تا

بالاترین سطح یعنی صد فوت را آبیاری کند و اثری زیبا و به

طور حتم گیج‌کننده را به وجود آورد. استرابو و کوینتس کرتیس

این باغ‌ها را جزء عجایب هفت‌گانه دانسته‌اند.

باغ‌های معلق بابل: روایت ویکه پیدیای فارسی

باغ‌های معلق بابل یا باغهای معلق سمیرامیس و دیوارهای بابل (در عراق کنونی) از عجایب هفتگانه ذکر شده و هردوی این آثار ظاهراً به دستور بخت‌النصر دوم در حدود سال ۶۰۰ پیش از میلاد ساخته شده‌اند و در نوشته‌های مورخان یونانی - رومی مانند استرابو و دیودوروس سیکولوس ذکر شده‌اند ولی همچنان در مورد آن‌ها ابهاماتی هست.

بعضاً هم با باغهای نینوا در آمیخته‌اند که در حکاکی‌های موجود در آن نواحی روش‌های انتقال آب رودخانه "دجله" به ارتفاعی که برای باغ‌های در بلندی احتیاج بوده آورده شده‌است.

گفته شده باغ‌های معلق بابل برای خوشحال کردن همسر بخت‌النصر که بیمار بوده ساخته شده‌اند آمیتیس دختر هوخشتره* (پادشاه ماد) با بخت‌النصر ازدواج کرد تا میان دو قوم صلح پایدار برقرار گردد. سرزمین ماد که آمیتیس از آن می‌آمد سرزمینی سرسبز و کوهستانی و پوشیده از گیاهان و درختان مختلف بود ولی سرزمین بابل در منطقه‌ای مسطح و فلاتی خشک قرار گرفته بود. یک دلیل بیماری آمیتیس دوری او از سرزمین خوش آب و هوای خود بود بنابراین بخت‌النصر تصمیم گرفت باغهای معلق بابل را در ارتفاع برای همسر خود بسازد. واژه معلق که برای این باغ‌ها استفاده می‌شود در حقیقت ... ترجمه اشتباه کلمه‌ای یونانی به معنای تراس یا بالکن بوده‌است. (تراس بندی شده و مطبق)

* در متن صفحه پیش نام پدر آمیتیس، کیازارس (کیاکسار = هوخشتره) ذکر شده، برخی او را دختر ایختوویگو (آستیاک) می‌دانند.
(نمونه عدم قطعیت داده‌های متون)

شرح ویل

دورانت

ازباغ‌های معلق

بابل

وی باغ‌ها را در

نزدیکی کاخ

بخت‌النصر

(یعنی داخل شهر بابل)

و

آمیتیس را دختر

هوخستره (کیاکسار)

ذکر می‌کند.

در پانصدمتری شمال «برج بابل» برجستگی مختصری بر روی زمین وجود داشت که آن را قصر می‌نامیدند، و بختصر بر روی آن با شکوهرترین کاخهای خود را ساخته بود. در وسط این بنا جایگاه اصلی او قرار داشت، که دیوارهای آجری زردرنگ داشت، و کف آن راماسه - سنگ ابلق می‌پوشانید؛ نقش برجسته‌های لعابی کبود رنگ دیوارها را زینت می‌بخشید، و شیرهای عظیمی که از سنگ بازالت تراشیده بودند، در مدخل آن، به عنوان نگاهبان، جای داشت. در نزدیکی آن برآمدگی، باغهای معلق مشهور بابل واقع بود که یونانیان آن را یکی از عجایب هفتگانه عالم می‌شمردند؛ این باغها بر روی يك رشته از ستونهای دایره شکل قرار گرفته بود که آنها را روی یکدیگر ساخته بودند. می‌گویند بختصر عشق‌باز این باغها را برای زنش، که دختر هووخستره پادشاه سرزمین ماسد بود، ساخت، چه آن بانو، که در سرزمین کوهستانی پرورش یافته بود، طاقت تابش خورشید سوزان و گرد و غبار بابل را نداشت و پیوسته آرزوی وطن سرسبز خود را می‌کرد. بر سطح فوقانی این زمین مصنوعی قشر بسیار ضخیمی از خاک زراعتی حاصلخیز ریخته بودند، که نه تنها گیاهان و گلها و درختان کوچک، بلکه درختان تناوری که ریشه‌هاشان زیاد در زمین فرو می‌رود، در آن پرورش می‌یافت. آب را به وسیله ماشینهای مخصوصی که گروهی از غلامان به راه می‌انداختند، از فرات بالا می‌کشیدند و از راه مجاری پنهان شده در میان ستونها به باغ می‌رسانیدند.²⁴ بر سطح بلند باغ، که بیش از بیست متر از زمین ارتفاع داشت، زنان حرم سلطنتی، در میان گیاهان عجیب و غریب و گلهای معطر، و در زیر سایه درختان پرشاخ و برگ، بی‌پرده و آسوده از چشم بیگانگان، گردش می‌کردند، در صورتی که زیر پای ایشان، در کوچه‌ها و بیابانها، توده مردم از زن و

تحقیق جدید و ارائه نظریه در ۲۰۱۳

که به علت اطلاعات متنوع و مغشوش به آن نیاز بوده است.

تحلیل متن‌های پیشین

برخلاف ادعای متن، خانم "دلی" استاد دانشگاه آکسفورد در ۲۰۱۳، می‌نویسد که بعد از دهه‌ها کاوش باستانشناسی در بابل و اطراف آن اثری از این باغ‌ها یافت نشده‌است.

نام پدر آمیتیس در منابع دو جور ضبط شده است. باغ‌های معلق هم به دو ملکه نسبت داده شده‌اند.

اگر باغ‌ها متعلق به بخت‌النصر باشند تاریخ آن حدود ۶۰۰ و عمر باغ‌ها تا باید تا ۵۰۰ پ.م. باشد. قرن هفتم پ.م. قدمت بیشتری را مطرح می‌کند و از زمان فتح بابل دور می‌شود.

در آمیختگی موضوع با باغ‌های نینوا شکی بجا از طرف خانم دلی است که به آن می‌پردازیم.

برخی "باغ‌های معلق" را ناشی از ترجمه غلط دانسته‌اند و برخی معتقدند شاید گیاهان رونده آویز از تراس‌ها علت این نام‌گذاری بوده است. روی هیچ‌کدام نمی‌شود پافشاری کرد.

احداث تالارهایی زیر صفاها و کاشت درخت در آن‌ها پرسش برآنگیز است. مگر این که در یک لایه حاشیه‌ای از تالار که نور داشته درخت کاشته باشند، یا تالارها در فواصلی از بالا نور می‌گرفته‌اند. در این مورد هم ابهام زیاد است.

توضیح راجع به آبرسانی روشن نیست و موضوع شکافی در یکی از تالارها برای تأمین آب کلیه سطوح، مبهم است. شاید منظور از شکاف محلی برای نصب نوعی چرخاب بوده شبیه نمونه سناخریب.

عایق بندی طبق توضیح جالب و البته بسیار پرهزینه بوده‌است، کاربرد شاه‌تیر سنگی غریب و به نظر از تراوشات ذهن یونانی‌ها است، چنان که برخلاف ادعا در کاوش‌های باستانشناسی اثری از تیر و ستون‌های ادعا شده یافت نشده‌است.

پرسشی از محل "بابل نوین"؟

پادشاه آن کجاست؟

غالباً مورخان برای شهر باستانی بابل دو دوره قائل هستند: یک دوره قدیم که یکی از دولت‌شهرهای مستقل بوده و یک دوره نوین که پایتخت کشور آشور بوده است، این زمانی است که بعد از نینوا و سایر پایتخت‌های شمالی آشوریان، این شهر باستانی را به پایتختی انتخاب می‌کنند. پایتخت بخت‌النصر هم بابل بوده است که آن را "بابل نو" هم نامیده‌اند.

شک در محل واقعی باغ‌های معلق بابل که "بابل نو" ذکر شده، از همین جا پیدا شده است.

تحقیق روی متونی از "سناخریب" پادشاه قدیمی‌تر آشور در نینوا، نشان می‌دهد که وی به قصد تفاخر، نینوا را "بابل نوین" Neo Babylon نامیده است.

از سوی دیگر، دوره تمدنی بعد از انتقال پایتخت آشوریان به بابل را نیز دوره "بابل نوین" و شهر بابل را هم به همین نام یاد کرده‌اند.

دو موضوع فوق باعث ابهام در محل واقعی باغ‌های معلق بابل شده است.

هنتی استرابو:

استرابو در قرن اول قبل از میلاد می‌نویسد: تراس‌ها در طبقاتی روی یکدیگر واقع شده بودند و هر کدام دارای ستونهای سنگی* مکعب شکل توخالی بوده‌اند که توسط گیاهان پوشیده شده بود. تحقیقات در منطقه بابل منجر به یافتن پایه‌های این ستون‌ها شده است.* چون باغ مانند دامنه یک تپه شیب داشت و بخش‌های متعدد آن طبقه طبقه روی هم قرار گرفته بودند، منظره کلی‌اش مانند باغی معلق بود. وقتی صفه‌های پلکانی صعودی ساخته شدند، در زیر آنها (?) تالارهایی احداث شد و درخت‌هایی در آن‌ها و بالای آن‌ها کاشته شد که به تدریج روی یکدیگر رشد کردند... سقف‌های این تالارها با شاه‌تیرهایی از جنس سنگ به طول ۱۶ پا (۵ متر) محافظت می‌شد... سقف روی این شاه‌تیرها نخست با لایه‌ای از نی که در لایه‌های آن‌ها مقدار زیادی قیر ریخته شده بود، پوشانده شده و روی آن آجر پخته که در میان آن‌ها آهک ریخته بودند قرار داشت، لایه سوم از سرب بود و سپس خاک ریخته می‌شد که رطوبت آن به پایین نفوذ نکند. در پایین نیز زمین به اندازه کافی کنده می‌شد تا درختان بزرگ‌تر بتوانند ریشه بدوانند. در زمین انواع درختان کاشته شده بودند و همه تالارها به حد کافی نور می‌گرفتند، پس جایگاه‌های متعدد سلطنتی با تصاویر بسیار در آن احداث گردید و در یکی از تالارها شکافی ایجاد شده بود و در آن تجهیزاتی گذاشتند که آب تمام باغ را به حد و فوراً از رودخانه می‌گرفت و به همه جا توزیع می‌کرد.^{[۱]**}

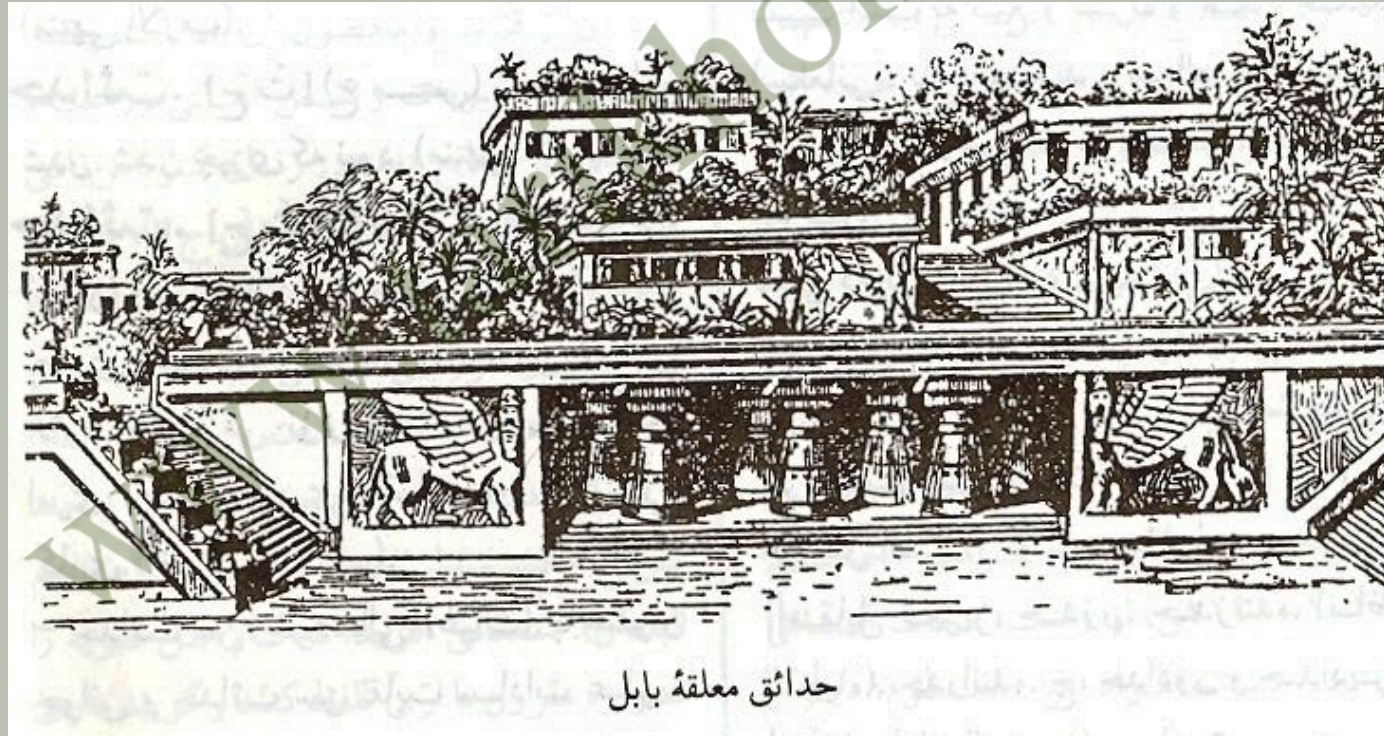
** این یافته را خانم دلی تأیید نمی‌کند

* در بین‌النهرین سازه با تیر سنگی عجیب می‌نماید.

بازسازی تخیله از تالارها و تراس‌های ستون دار

تصویر از لغتنامه دهخدا

تالارهای ستوندار بیشتر یادآور معماری یونان اند تا میانرودان، تالارها در این تصویر بر اساس متون بازسازی شده اند اما روی بامشان درختکاری دارد نه دار داخل تالار آنچنان که در یکی از متون ذکر شده بود. (این محل کاشت درست تر به نظر می‌رسد.)



افسانہ آشنا را خانم دلے نخست بازگو و سپس در آن شک مے کند:

Like a shimmering mirage rising from the sandy floor, you suddenly see lush vegetation cascading over columns and terraces as high as 75 feet. Beautiful plants, herbs, and other greenery wind around stone monoliths. You can smell the aromas of exotic flowers hitting your nostrils as you approach the area downwind of the magnificent oasis.

You reach the Hanging Gardens of Babylon, supposedly built in the sixth century B.C. by King Nebuchadnezzar II. As a gift to his homesick love, the king apparently built an elaborate garden to give his wife a beautiful memory of home. As the story goes, the king's wife, Amytis, desperately missed her homeland of Media in the northwestern part of modern-day Iran.

یک مورد شک برانگیز محل "بابل نوین" است

According to one legend, the Hanging Gardens were built alongside a grand palace known as *The Marvel of Mankind*, by the

Neo-Babylonian King Nebuchadnezzar II

(who ruled between 605 and 562 BC),

For his Median wife Queen Amytis, because she missed the green hills and valleys of her homeland.

This was attested to by the Babylonian priest Berosus, writing in about 290 BC, a description that was later quoted by Josephus.

این متن در ۲۹۰ پ.م. یعنی حدود ۳۰۰ سال بعد از دورهٔ بخت‌النصر توسط "بروسوس" یک کاهن بابلی نوشته شده است پس در صحت آن می‌توان شک کرد.

اشاره به "بابل نوین" در متون، امکان دارد با "بابل نوین" شناخته شده باشد، بنابراین تاریخ، بانی و محل ساخت مورد پرسش است.

مورد دوم، شک بر اثر نام دو ملکه سمیرامیس و آمیتیس است.

The gardens were attributed to the Neo-Babylonian king Nebuchadnezzar II, who ruled between 605 and 562 BC. He is reported to have constructed the gardens to please his homesick wife Amytis of Media, who longed for the plants of her homeland. (wikipedia)

باغ‌های معلق بابل یا باغهای معلق سمیرامیس و دیوارهای بابل (در عراق کنونی) از عجایب هفتگانه ذکر شده... (ویکی پدیای فارسی)

دو ملکه که چند قرن با هم فاصله داشته‌اند و چنین تنوعی در منابع، خود موضوع شک در مورد زمان، محل و بانی باغ‌ها می‌شود.

سمیرامیس که بود؟

"تراژدی سمیرامیس" ملکه مقتدر بابل اثر وولتر

The action takes place in a courtyard in front of the palace of Sémiramis in Babylon, in front of the Hanging Gardens. Sémiramis, after having her husband Ninus poisoned, now rules the Babylonian Empire

■ سمیرامیس به عنوان یکی از ملکه‌های افسانه‌ای آشور و بنابر برخی روایات، کسی است که سیصد سال پیش از بخت النصر، باغ‌های معلق بابل برای او ساخته شد.

■ افسانه‌های زیادی در مورد شخصیت شجاع وی نقل شده و تلاش‌های گوناگونی صورت گرفته تا او را به عنوان یکی از شخصیت‌های تاریخی متعلق به قرن نهم پ.م. شناسایی کنند.

باغ‌های معلق سمیرامیس

ساختن باغ‌های معلق بابل به سمیرامیس ملکه افسانه‌ای که بر بابل در قرن نهم پ.م. حکمرانی می‌کرد، نیز نسبت داده شده است و این باغ‌ها با عنوان باغ‌های معلق سمیرامیس هم ذکر شده‌اند.

The construction of the Hanging Gardens has also been attributed to the legendary queen **Semiramis**, who supposedly ruled Babylon in the 9th century BC,^[4] and they have been called the *Hanging Gardens of Semiramis* as an alternative name

مورد سوم: یافت نشدن هیچ اثری در بابل در کاوش های باستانشناسی

بنا به استدلال خانم دلی:

یافت نشدن اثری که حداقل چیزی از نظام آبرسانی یا عایق بندی صفه‌ها یا جای کاشت درخت‌ها را که گفته شده داخل ستون‌ها بوده‌اند نشان دهد، یا اثری از رواق‌های ستون‌دار سنگی - که البته وجودشان در منطقه بین‌النهرین بعید است -.

بر اساس این پرسش‌ها و شکایات، خانم دلی که تحقیق در متون میان‌رودان تخصص او است، در ۲۰۱۳ نظریه جدیدی بر اساس تطبیق برخی مطالب ارائه کرده‌است.

۱- شرح نحوه کاشت درخت در روی جرز و طرح سنگ نگاره آب-باره آشوربانیپال

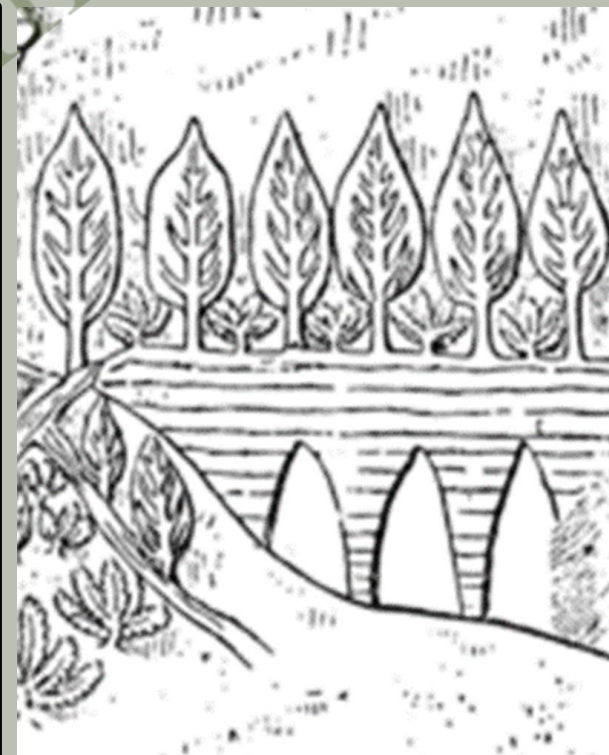
استرابو قرن اول پ.م. می نویسد: تراس ها در طبقاتی روی یکدیگر واقع شده بودند و هر کدام دارای ستونهای سنگی مکعب شکل توخالی بوده اند که توسط گیاهان پوشیده شده بود...



تصویر از خانم گوتین در ۱۹۱۳
براساس گفته "استرابو"

۱- با توجه به معماری میانرودان طاق بین دو جرز معمولا قوسی شکل نزدیک به سهمی است که در تصویر سنگ نگاره (سمت راست) دقیق نیست. طرح مثلی گوتین هم اشتباه برداشت از سنگ نگاره است.

۲- این نظام کاشت فقط برای روی تراس ها کار می کند و نه داخل تالارها



آب- باره آشوربانیپال که رویش به جز کانال عبور آب، دوردیف درختکاری داشته است.



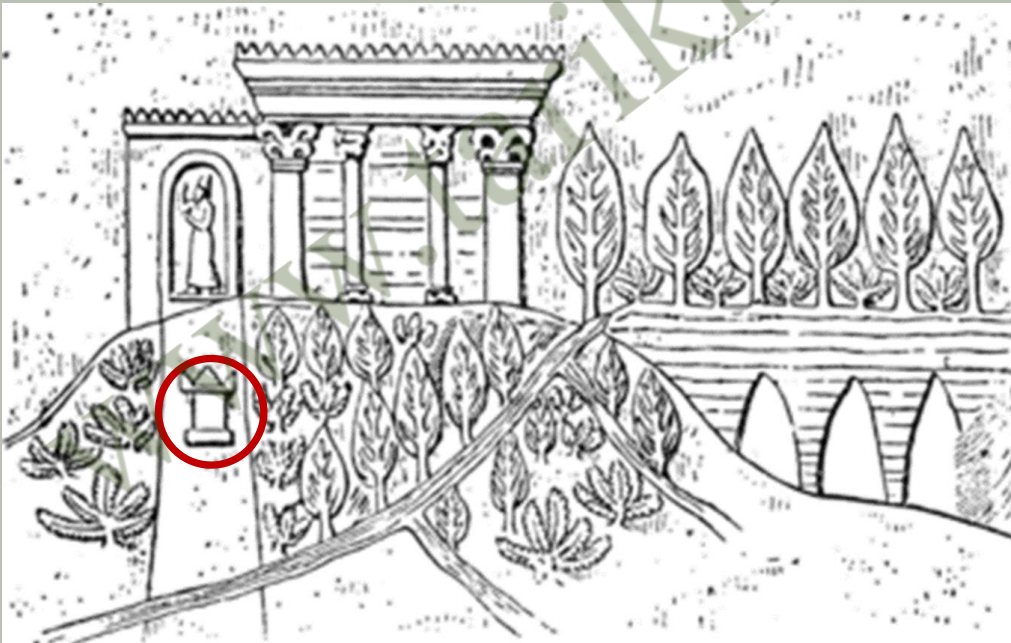
باغ آشوربانیپال از یک سنگ نگاره (جزئیات آب-باره باغ او)

«آب-باره» بر روی طاق‌های قوسی یک پل برای عبور آب با دیوارهای بسیار قطور است. در این نمونه درختکاری هم دارد.

نمونه آبرسانی به کوشک و باغی در بالای تپه که با توضیحات کتیبه سناخریب به نظر می‌رسد در میانرودان از زمان آشوری‌ها رواج داشته است.

۵ آشوربانیپال قرن هفتم و پیش از بخت‌النصر بوده و سناخریب پیش از او و نخستین پادشاه آشور است که به جنگ بابل (مستقل) رفت. وی پایتختش نینوا را با صفت «بابل نوین» نامیده بود.

سنگ نگاره آشوربانیپال کوشک و باغ و معبدی روی تپه



توصیفات سناخریب باغی کاملتر
از نمونه سنگ نگاره مقابل را که
آشوربانیپال ساخته، معرفی می
کند دارای تراس بندی و آبرسانی
با کانال که شاید شبیه این مورد
بوده است.

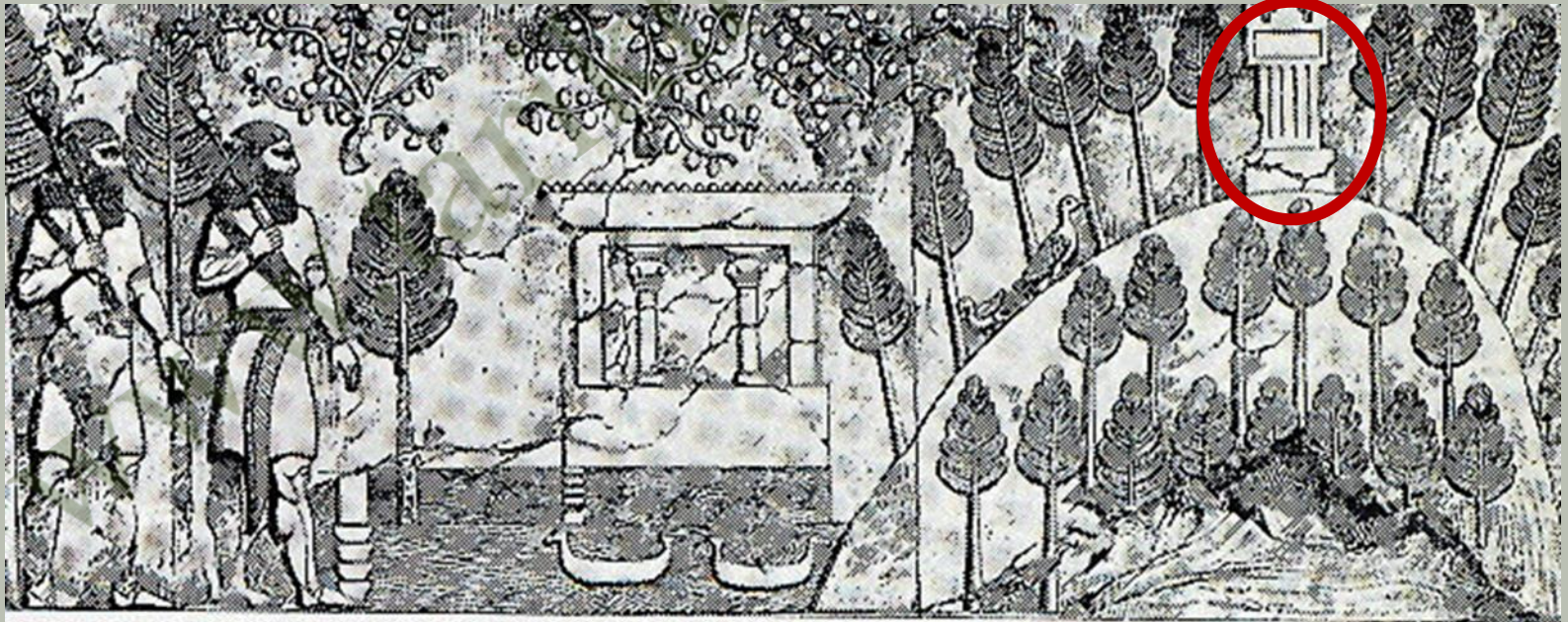
از این رو خانم دلی محل اصلی
باغهای معلق را در منطقه نینوا
که مثل بابل دشتی هموار نیست
و تپه ماهور دارد حدس می زند.
جایی نزدیک به دجله و نه فرات!

بنای شبیه به نیایشگاه بر روی تپه

در اسلاید پیشین هم بنایی با همین طرح وجود داشت.

تصویر از یک نقش برجسته آشوری بیانگر محیط تپه ماهوری و بیشه زار و جنگل در شمال میانرودان است.

در تصویر درختان میوه و درختان زینتی و پرندگان و منظر آب و یک بنای نظرگاهی و مردان مسلح نشان از یک باغ شکارگاهی دارد.



شرح استرابو برای تطبیق با کتیبه سناخریب و سنگ نگاره آشوربانیپال

"یک دیوار بر روی تیزه قوس‌ها ساخته شده است"
ستون این قوس‌ها چهار فوت ضخامت دارد و ضخامت
دیوار خارجی ۲۲ فوت است. اتاق‌ها در زیر تراس‌های
این برج بودند که هر یک در حکم یک باغ - بام
بودند. Gothein, 1913:34

ضخامت حدود هفت متر برای یک دیوار (باره) فضای مناسبی برای
کاشت درخت و گیاه و عبور کانال آب است.

شرح سناخریب از باغ‌هایش

توصیفات سناخریب از باغ‌هایش:

«من باغ‌ها را در بالا و پایین شهر ساختم با تمام گیاهان و ادویه‌هایی که در باغ‌های من بهتر از سرزمین خودشان رشد می‌کردند.

درختان انگور را از تپه‌ها و درختان میوه را از سایر کشورها آوردم.

علاوه بر آن، کوه‌ها و سرزمین‌ها را بریدم و تراس‌بندی کردم. من

یک کانال ساختم.

آب مسیری طولانی را برای ورود به کانال من طی می‌کند و بعد

از آن بین گیاهان حرکت کرده و آنها را آبیاری می‌کند. در میان

باغ یک حوض برای ذخیره آب ساختم و نی کاشتم. با

لطف خدایان باغ‌ها رونق گرفتند...» .

موضوعاتی که خانم دلک در مقدمه نظریه‌اش ۲۰۱۳ مطرح می‌کند:

- تنها مورد از عجایب هفتگانه جهان که دقیقاً مکانش معلوم نشده باغ‌های معلق است.
 - هیچ متن به‌جای ماندهٔ بابلی اصیلی موجود نیست که به این باغ‌ها اشاره کرده باشد.
 - هیچ سند باستانشناسی دقیقی دال بر وجود چنین سازه‌ای در بابل و اطرافش پیدا نشده‌است.
- سه نظریه برای این موضوع مطرح می‌شود.

۱- این موضوع کاملاً افسانه است و متون یونانی- رومی بازتابی از یک ایدئال رمانتیک از باغ‌های شرقی هستند، [که ریشه در روایتی در کتاب مقدس دارد].

۲- چنین باغ‌هایی در بابل وجود داشته اما به‌طور کامل در سدهٔ اول میلادی نابود شده‌اند.

۳- این افسانه در واقعیت امر، راجع به باغی است که توسط سناخریب پادشاه آشوری سدهٔ هفتم پ.م. به وضوح تشریح شده است. باغی که او در پایتختش نینوا که آنجا را "بابل نوین" می‌نامید در کنار رود دجله [و نه فرات] ساخته بود.

- The Hanging Gardens are the only one of the Seven Wonders for which the location has not been definitively established.^[6] There are no extant Babylonian texts that mention the gardens, and no definitive archaeological evidence has been found in Babylon.^{[7][8]} Three theories have been suggested to account for this. One: that they were purely mythical, and the descriptions found in ancient Greek and Roman writings (including those of [Strabo](#), [Diodorus Siculus](#) and [Quintus Curtius Rufus](#)) represented a romantic ideal of an eastern garden.^[9] Two: that they existed in Babylon, but were completely destroyed sometime around the first century AD.^{[10][4]} Three: that the legend refers to a well-documented garden that the [Assyrian](#) King [Sennacherib](#) (704–681 BC) built in his capital city of [Nineveh](#) on the River [Tigris](#), near the modern city of [Mosul](#).^{[11][1]}

بنابر این
متأخرترین نظریه از استاد دانشگاه آکسفورد خانم دلے
در ۲۰۱۳، است.

- تمام آنچه پیشینیان نوشته‌اند گویا تکرار یک داستان از روی اطلاعات قبلی و درگیر بعضی اشتباهات در اسم‌ها و جای‌ها است.
- خانم Dalley متخصص خواندن متون میانرودان، معتقد است کاوش‌ها و تحقیق در متون از طرف باستان‌شناسان، در چندین دهه برای یافتن اثری از باغ‌های معلق در حوالی شهر بابل هیچگاه به نتیجه نرسیده‌است.
- نتیجتاً با این پیش فرض تحقیقش را شکل می‌دهد که: با مراجعه به تمام متون اصیل و کشفیات باستان‌شناسی در سرزمین میانرودان، در جای دیگری به جز شهر بابل باید به دنبال کشف معمای باغ‌های معلق بود.

بنا بر «پیش فرضی» خانم دلی و به استناد تحقیقاتش به این
«نظریه» می‌رسد:

احتمال زیاد دارد که باغ‌های معلق بابل، همان باغ‌های نینوا در زمان
سناخریب باشند.

بنابر این «نظریه»، همه تصورات پیشین حد اقل در مورد مکان این باغ‌ها باطل
قلمداد می‌شود.

اما واقعیت وجودی این نوع باغ‌ها پذیرفتنی است، لکن در مورد شکل و ظاهر
دقیق، پوشش گیاهی، نحوه ابرسانی، عایق بندی سازه و دیگر جزئیات همچنان
جای تحقیق باقی است.

نکته: طبق متن سناخریب، وی چند باغ به این سبک ساخته است و شاید اطلاق
"باغ‌های معلق" نه به یک سازه مطبق از باغ‌ها که به تعدادی باغ با این مشخصات در نینوا
اشاره داشته باشد.

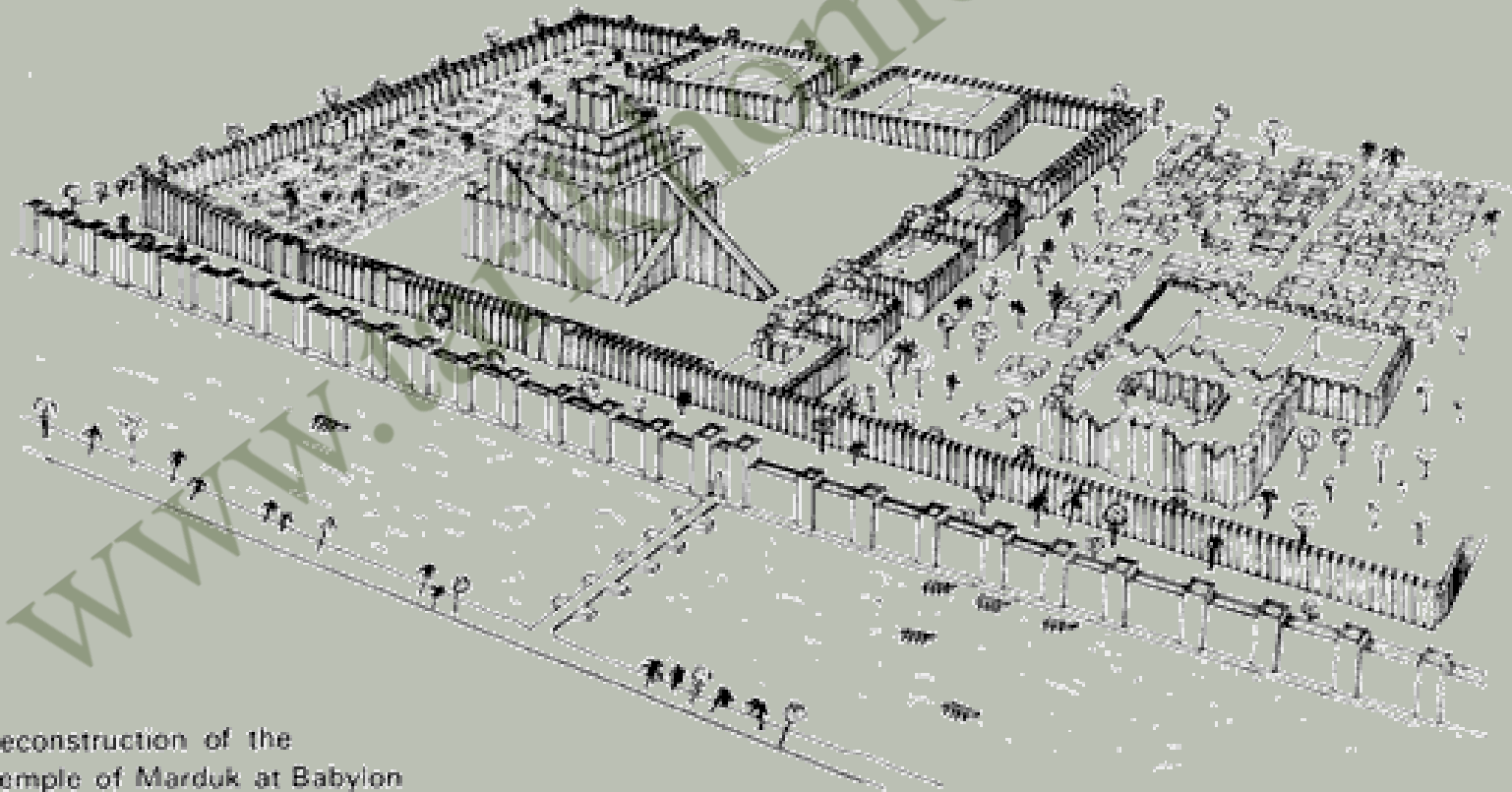
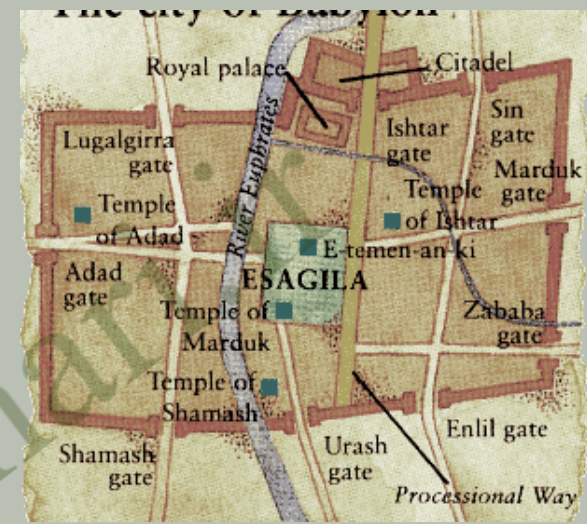
www.tarikhomemari.ir

طرح‌های تصویری

ناشی از تصورات پیشین در مورد این باغ‌ها

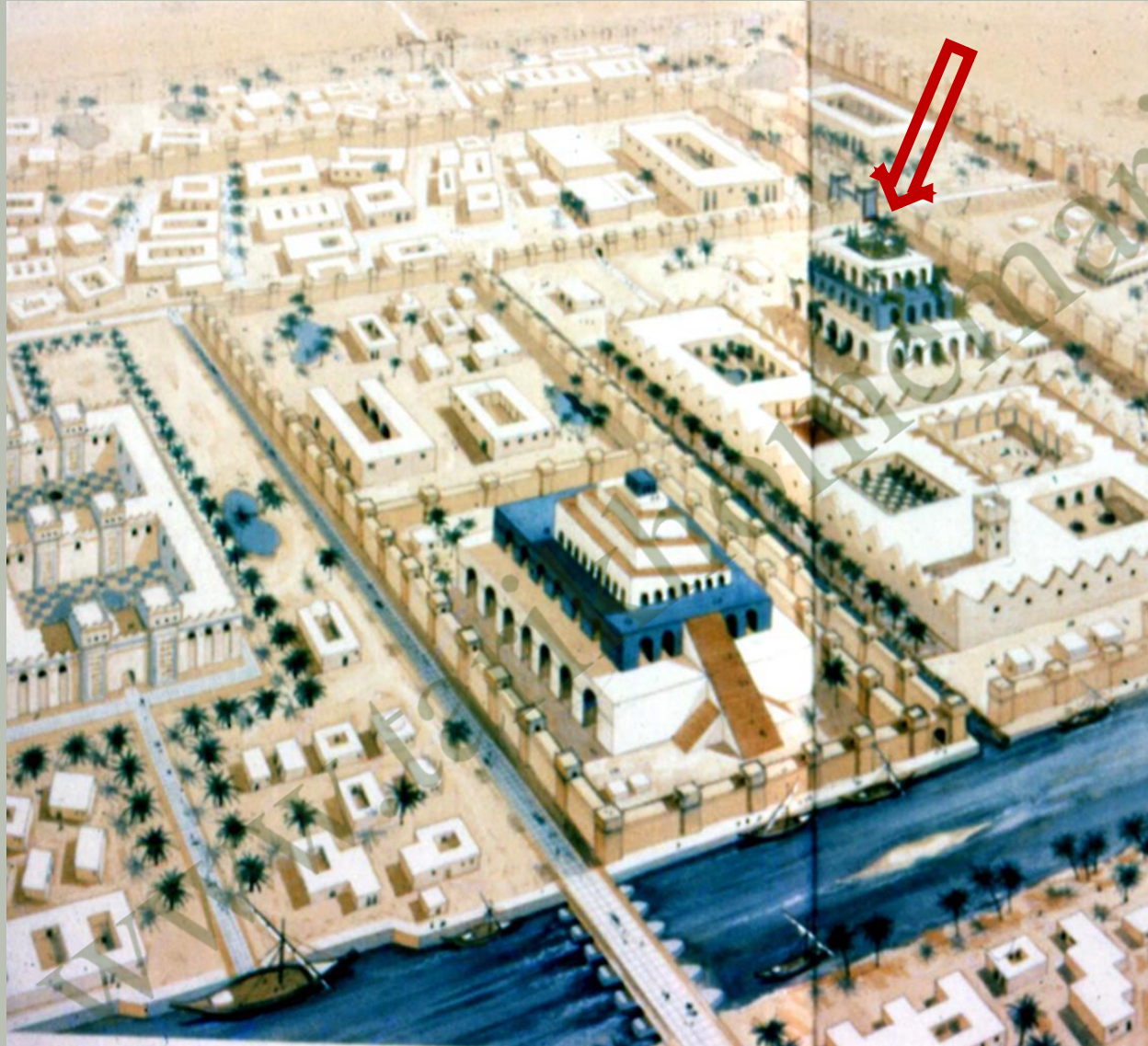
راست نقشه شهر و پایین بازسازی تخیلی مرکز مذهبی -
حکومتی شهر بابل در کنار فرات و کانالی در میانه شهر

در این بازسازی تصویری، محل کاخ‌های سلطنتی در سمت
راست ارگ و محل زیگورات در سمت چپ است. اما
تصویری از باغ‌های معلق با آن توضیحات که دیدیم در آن
نیست و اگر باغی باشد، همان باغ - حیاط‌های کاخ هستند.



Reconstruction of the
Temple of Marduk at Babylon

بازسازی تخیلی
مرکز بابل
با
تصویری از
باغ‌های معلق



در گوشه‌ای
از محوطه
باغ - حیاط‌ها،
باغ‌های معلق
استوار بر طاق‌های
قوسی قرار دارند

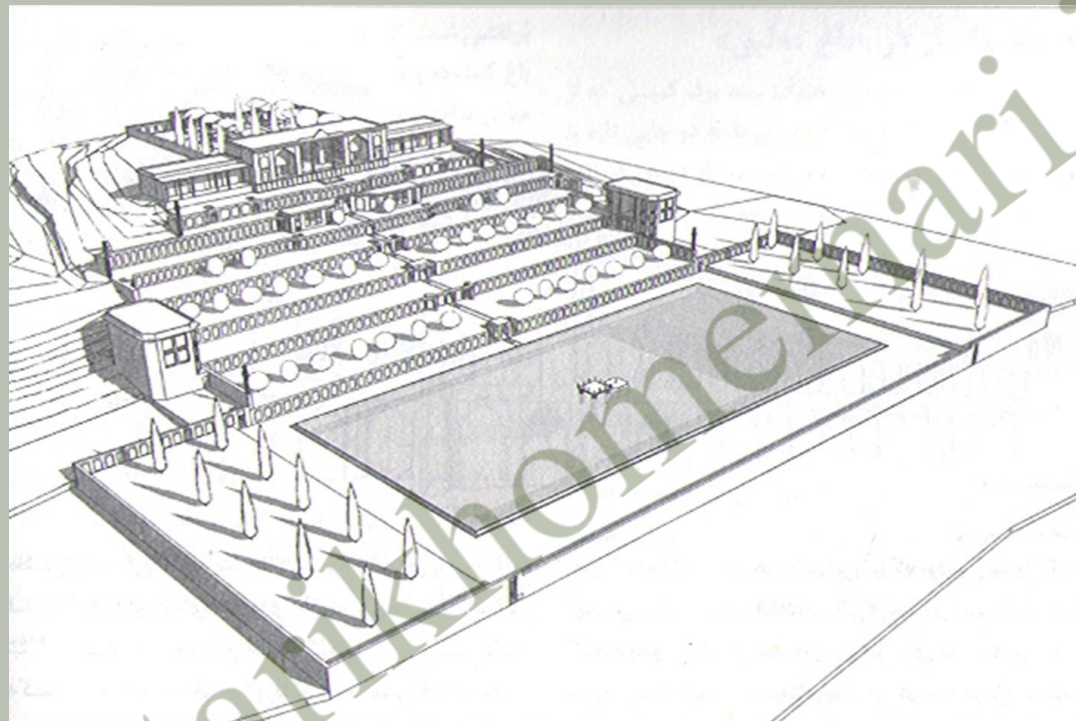
زیگورات
در سمت چپ
در محوطه محصور
خود طرح مشابهی
دارد.

بازسازی تصویری از کتاب "باغ ایرانی بازتابی از بهشت" که
همان روایت باغ آمیتیس را بازگو کرده است

(شباهت این بازسازی، با طرح باغ تخت شیراز قابل توجه است)



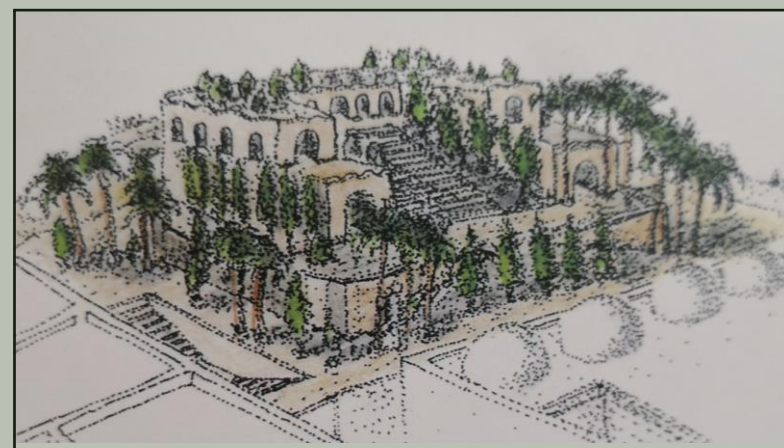
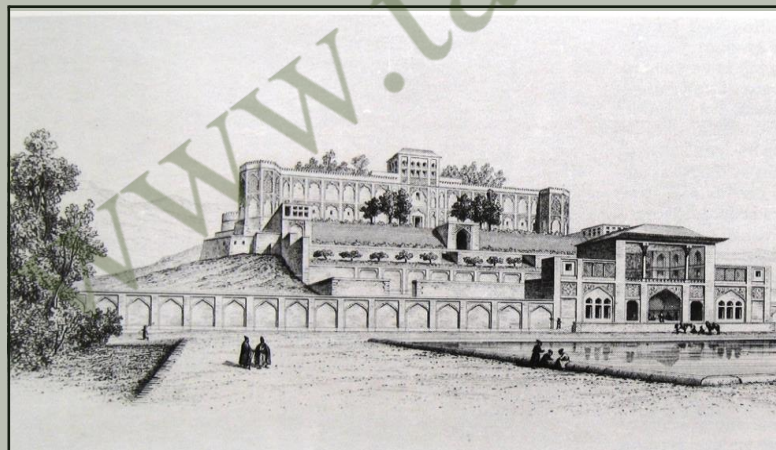
باغ تخت شیراز نمونه متأخر از باغ سازی مطابق روی تپه



تأثیرات متقابل
فرهنگی ایران و
میانرودان را
نمی توان نادیده
گرفت.

چپ: صورتی دیگر
از باغ تخت شیراز

راست: باغ های معلق بابل



پوشش گیاهی باغ‌های معلق

چنان که ذکر شد، برخی معتقدند که روی بام سازه ماسونری بنایی که روی طاق‌ها و ستون‌ها به صورت تراس بندی احداث شده امکان غرس درخت نبوده و در آنجا درختچه‌ها یا پیچک‌هایی که از تراسها آویزان می‌شده‌اند، کاشته بوده‌اند. تاک نوعی است که سناخریب هم ذکر کرده است.

سناخریب پادشاه
باغ‌ساز آشوری از
تاک و درختان و
گل و گیاهانی که
از سرزمین‌های
دیگر به باغش
آورده سخن گفته
است.
همچنین راجع به
فن بالا آوردن آب
نوشته است.



بازسازی خیال‌های باغ‌های معلق بابل و برج بابل در کنار فرات

نقاشی قرن ۱۷ میلادی، نقاش از الگوی ستون‌های مصری الهام گرفته‌است.



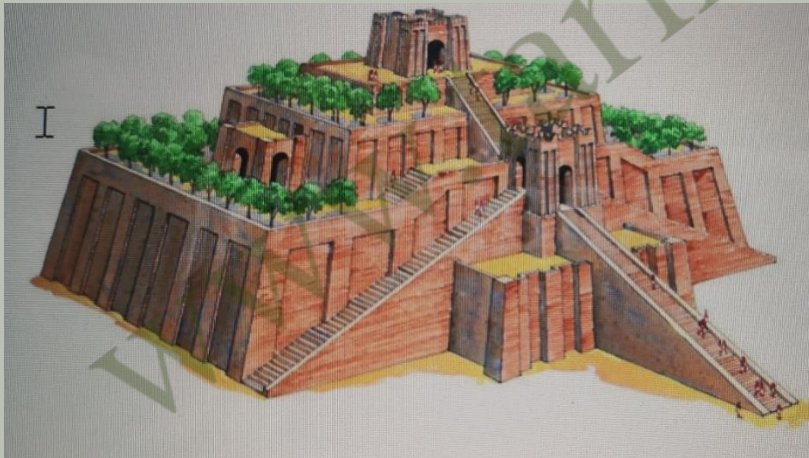
"باغ - بام" باستانه

سنگ نبشته‌ای از سارگون اول، در آکاد (مقر آشوریان) پیدا شده که مشخص می‌کند «باغبان‌های زیگورات‌ها» و دیگر باغ‌ها، برای مردم و پادشاهان قابل احترام و مقدس بوده‌اند.

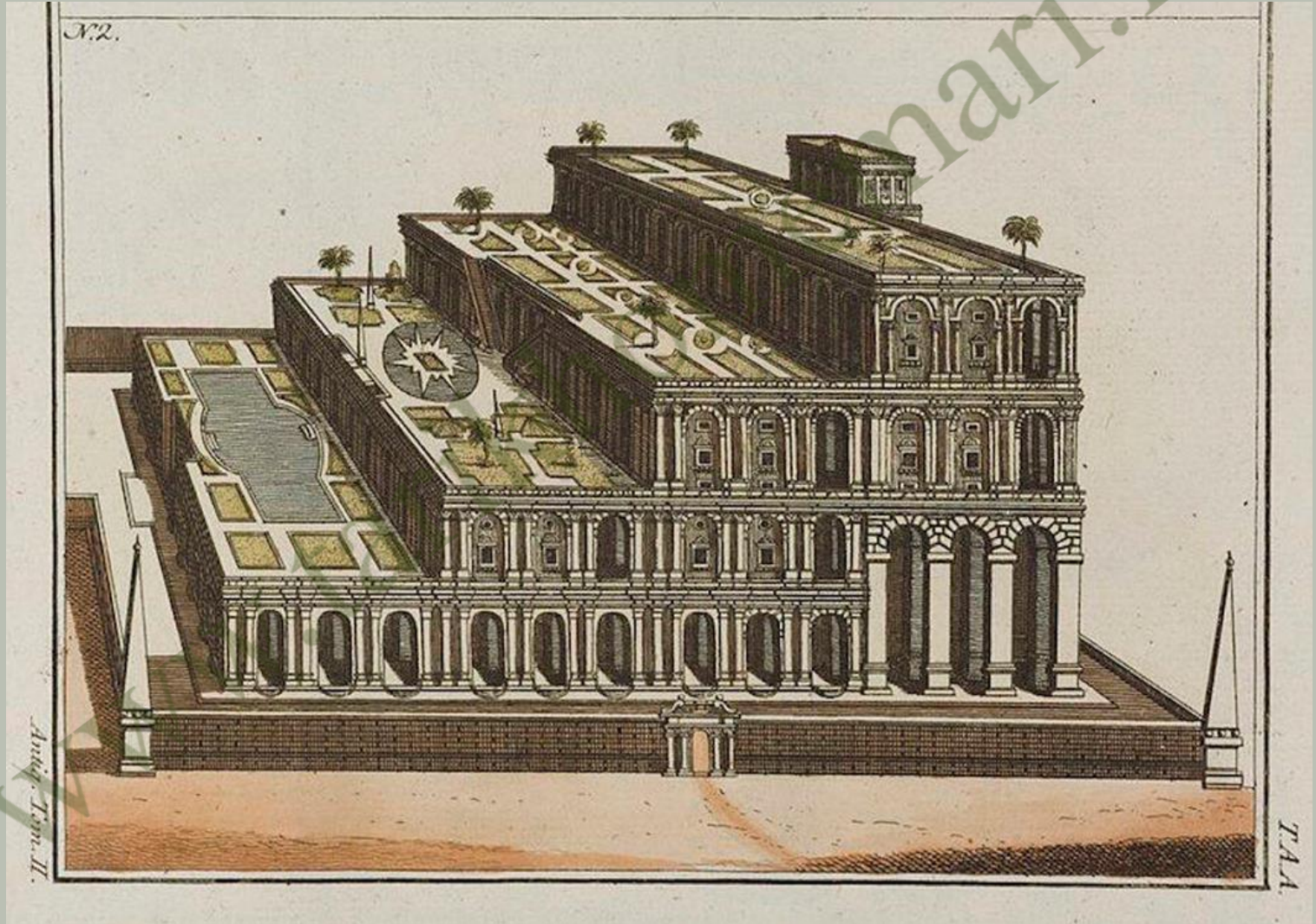
پرسش: (باغ زیگورات در کدام قسمت بوده؟)

آیا زیگورات‌ها درختکاری شده بودند و همین‌ها پیش زمینه باغ‌های معلق بوده‌اند؟
در این صورت ساختن چنین باغ‌هایی در میانرودان می‌بایستی امری عادی بوده باشد.

آیا باغ زیگورات‌ها در حیاط‌های بزرگ پیرامون آن‌ها بوده است؟ در این صورت این نمونه‌ها هم‌ماه حیاط - باغ‌های میانرودان هستند و اصل بنای زیگورات در سطحه‌هایش درختکاری نداشته است.



بازسازی تخیلی باغ های معلق با طرح وینسانسے (نقاشی عهد رنسانس)



www.tarikhomemari.ir

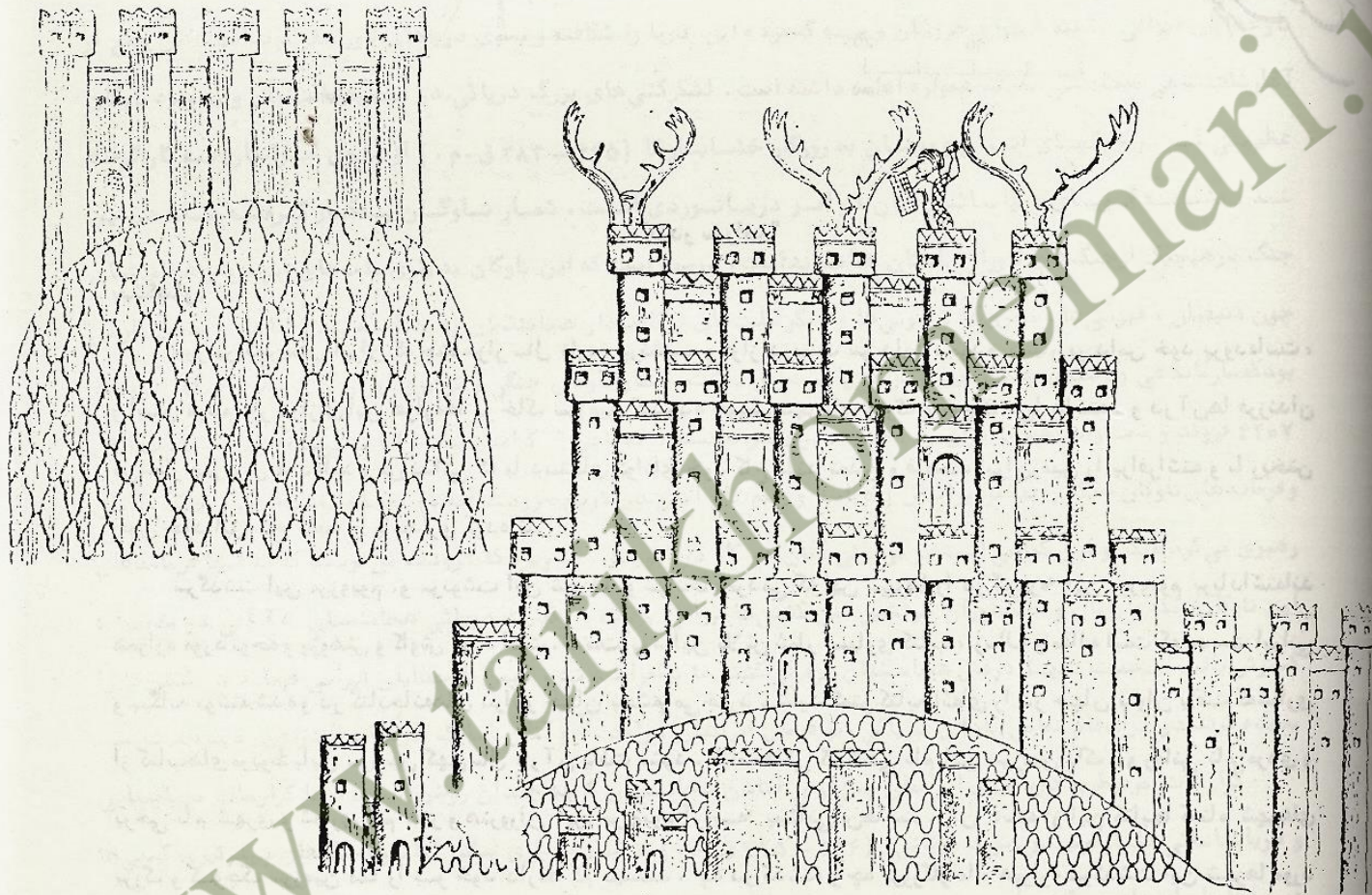
فرضیه‌ای برای پیشینه باغ سازی ایرانیان

همسایگی مادها در غرب ایران با آشوریان

فرضیه: مادها نیز در مناطق کوهستانی باغ می ساخته‌اند.
(با مفروض دانستن این که داستان باغ برای آمیتیس ریشه در یک واقعیت دارد)
(مفروض دوم: منطقه زاگرس کوهستانی جنگلی بوده است.)

گمانه زنی‌هایی

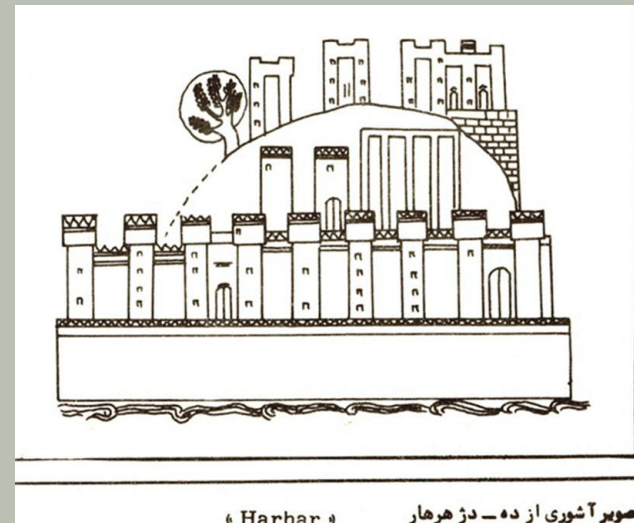
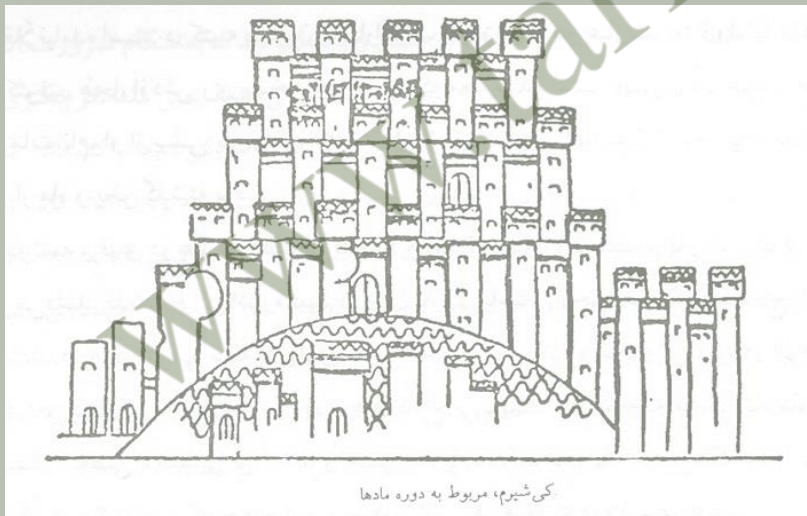
در جستجوی ریشه‌های باغ مطبق در سرزمین مادها



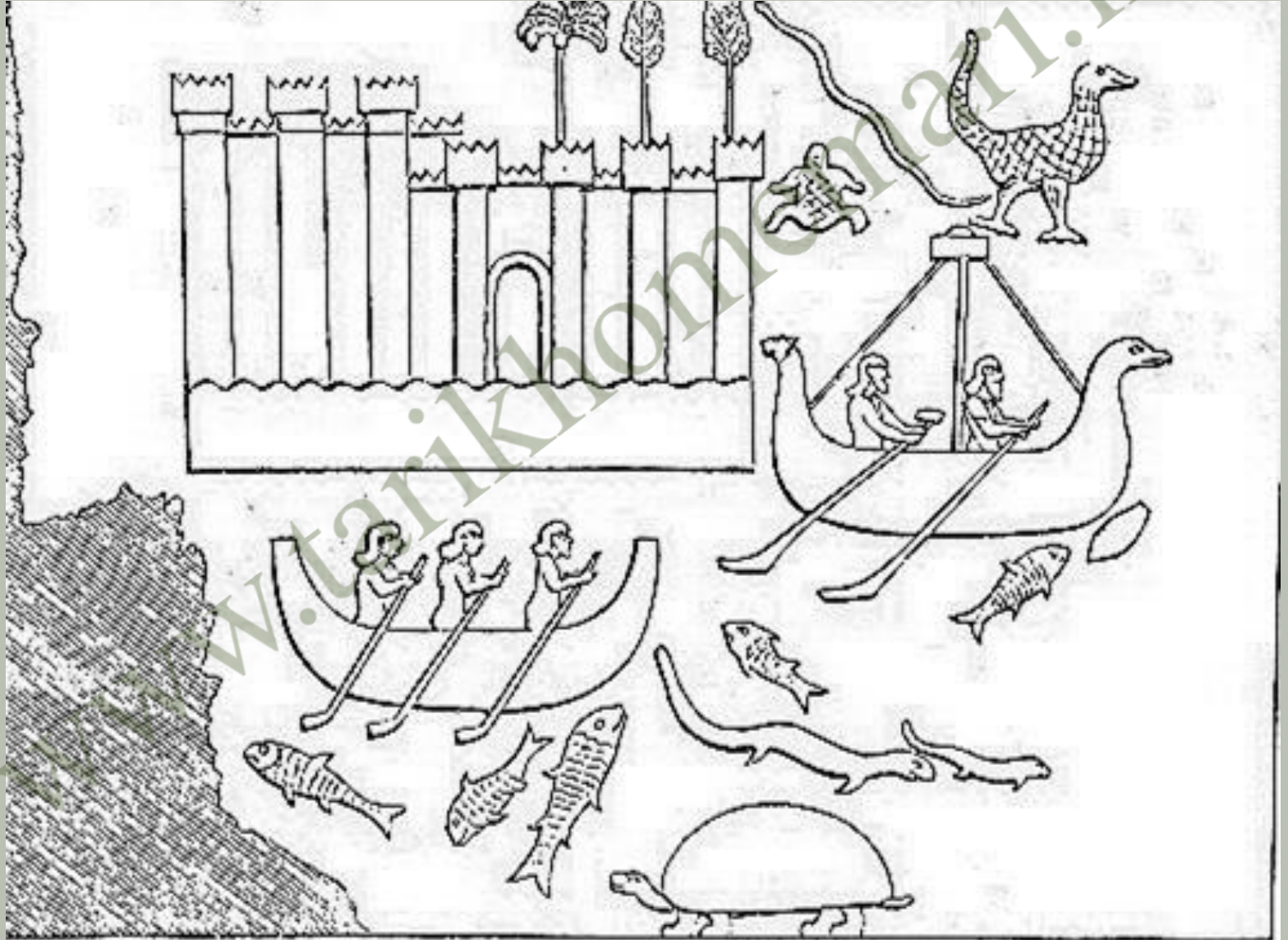
زیستگاه
های مادها
در زاگرس
را
ده-دژ نام
داده‌اند،
زیرا صورت
قلعه‌ای
و دفاعی
داشته اما
شهر نبوده‌اند.
شکلی مطبق
آن‌ها به تبع
توپوگرافی
بوده است.

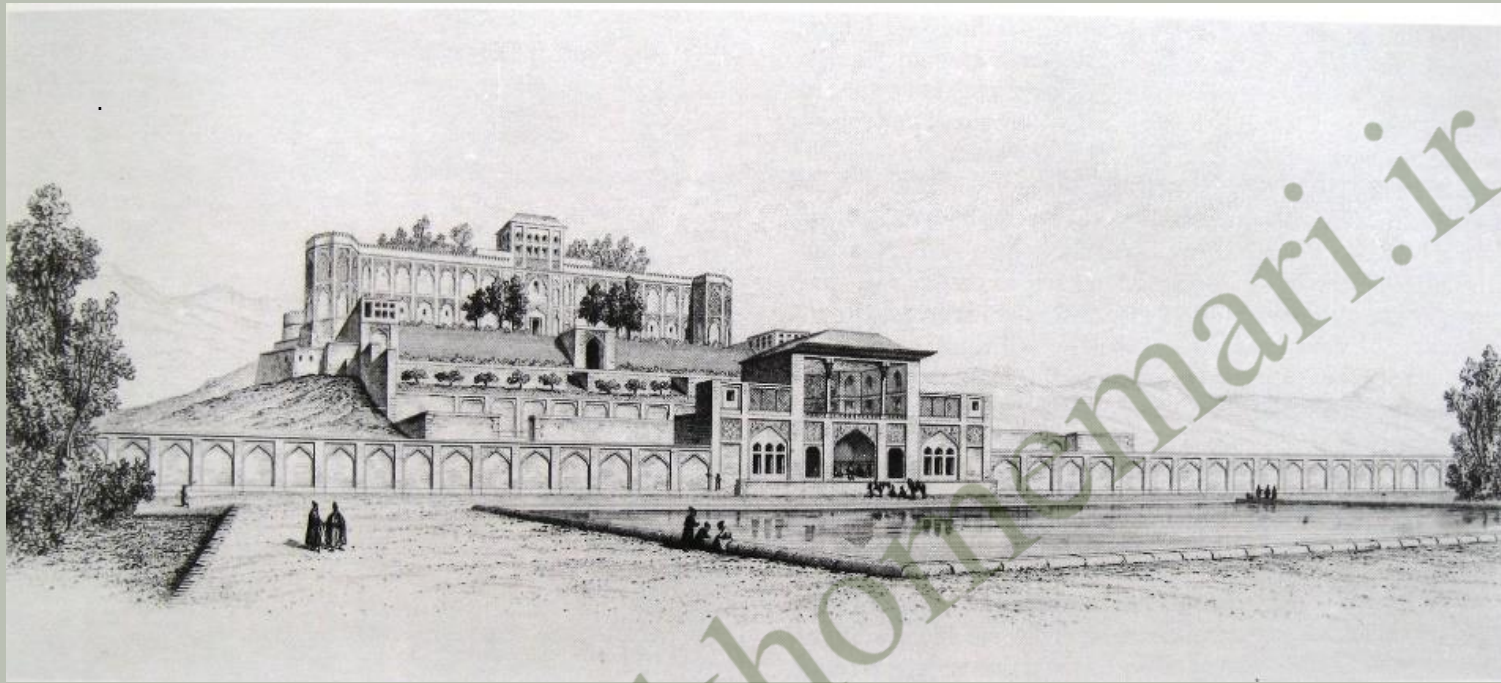
ده- دژهای مطابق مادها در منطقه‌ای کوهستانی

قطعاً درختان یا بیشه‌هایی در داخل حصارها بطور طبیعی می‌توانسته وجود داشته باشند و خود انگیزه کاشت درخت و ساخت باغ در داخل این ده-دژها شده باشند و شاید داستان دلتنگی آمیتیس برای چنین محیطی ریشه در واقعیت داشته باشد.



وجود باغ میوه در داخل دژها
(نقش آشوری، شاید نمونهء مشابه مادی هم داشته ایم.)





اسناد متأخر
نشانی از
احتمال
داشتن پیشینه
باستانی

در ایران ما شاهد ساختن باغ
روی تپه و به صورت مطبق
تا هستیم و نمونه‌هایی از آن
باغ‌ها هنوز موجوداند.
از جمله باغ تخت شیراز یا
طبقه باغی خوی و باغ قصر
قاجار در تهران.



اسنادِ قدمت و اصالت باغ‌سازی ایرانی

- شواهد متقن تاریخی قدیمی‌ترین باغ‌های شناخته شده را به دوره هخامنشیان نسبت می‌دهند: نمونه باستانشناختی پاسارگاد و نمونه‌هایی که گزنفون یونانی از باغ‌سازی داریوش و شاهان ایرانی ذکر می‌کند، سند این قدمت است.
- اساطیر طبق شاهنامه، فردوسی با ذکر "وَرَجَمَکَرْد" باغ‌سازی را هم‌زمان با آغاز تاریخ ایرانیان در زمان جمشید بیان می‌کند. داستان سیاوش و دیگر اساطیر ایران، نشان می‌دهد که باغ مکانی عجیب با زندگی ایرانیان و شاهان ایران بوده است.
- در ادبیات ایرانی باغ و باغ‌سازی همواره حضوری شاخص دارد.
- در هنرهای بصری ایرانی نیز باغ حضوری متداوم و شاخص دارد.
- در موسیقی ایرانی دستگاهی به نام چهار باغ داشته‌ایم.

نتیجه:

بنابر فرضیه باغسازی نزد مادها

شاید قدمت باغسازی ایرانیان پیش از سکونت در دشت‌های پایکوهی به زمان سکونت در مناطق کوهستانی زاگرس برسد.

قطعاً مطالعات جدی برای کشف شواهد باستانشناسی جهت پیگیری این فرضیه لازم است.

پایان بخش باغ های معلق بابل

و

یک فرضیه در قدمت باغ سازی ایران

www.tanikhomemari.ir